

Bilag 2: Baggrundsnotat

Optagelseskapacitet for stx og hf i Region Syddanmark 2019

Dette notat giver et overblik over optagelseskapaciteten for stx og hf i Region Syddanmark i 2019, befolkningsfremskrivninger, relevant historik i hvert af de fire forpligtende samarbejder i Region Syddanmark: Fyn, Trekantområdet, Sydvestjylland og Sønderjylland samt den hidtidige proces i forhold til kapacitet.

Oversigt over samlet optagelseskapacitet på stx og hf samt forventet befolkningsudvikling

Optagelseskapaciteten på de almengymnasiale institutioner i regionen koordineres i fire såkaldte forpligtende samarbejder mellem institutionerne i bestemte geografiske områder. I Region Syddanmark drejer det sig om Fyn, Trekantområdet, Sønderjylland og Sydvestjylland.

Institutionerne i de fire forpligtende samarbejder har indsendt tal for deres optagelseskapacitet i 2019. Der er en samlet oversigt over optagelseskapaciteten i 2019 i tabel 1 nedenfor, som til sammenligning også indeholder tallene for kapacitet og faktisk optag i 2018. Endelig fremgår den ledige kapacitet i 2018 og et estimat på den ledige kapacitet for 2019, som er udregnet ved en sammenligning mellem det faktiske optag i 2018 og den indmeldte kapacitet for 2019. Af tabel 1 nedenfor fremgår det, at optagelseskapaciteten for 2019 i alle fire områder er nedjusteret sammenlignet med i fjor. Alt andet lige forventes der dog fortsat en vis ledig kapacitet om end mindre end tidligere. I bilag 1 findes en oversigt over tallene for de enkelte uddannelser og institutioner.

Tabel 1: Kapacitet på de almengymnasiale uddannelsesinstitutioner 2018-2019

	Optagelseskapacitet 2018	Faktisk optag 2018	Optagelseskapacitet 2019	Ledig kapacitet 2018	Estimat på ledig kapacitet 2019
Fyn	127	115	124	12	9
Trekantområdet	86	73	80	13	7
Sønderjylland	83	65	75	18	10
Sydvestjylland	70	54	65	16	11
RSD i alt	366	307	344	59	37

Udviklingen i størrelsen af ungdomsårgangene har betydning for uddannelsesinstitutionernes rekrutteringsgrundlag. Samlet set forventes kun en marginal ændring i Syddanmark fra 2018 til 2019. Den dækker dog over lokale forskelle som det fremgår af tabel 2 nedenfor. Udviklingen er opgjort for to aldersgrupper. Rekrutteringsgrundlaget for stx opgøres her som antallet af 15-16-årige, mens rekrutteringsgrundlaget for hf opgøres som de 16-19-årige, da elever på hf typisk er et eller flere år ældre end elever på stx.

Tabel 2: Forventet befolkningsudvikling i relevante aldersgrupper for rekruttering til stx og hf

	Ændring i antal 15-16-årige fra 2018 til 2019 (stx)	Ændring i antal 16-19-årige fra 2018 til 2019 (hf)
Fyn	- 1 %	- 1 %
Trekantområdet	+ 2 %	+ 1 %
Sønderjylland	- 2 %	- 1 %
Sydvestjylland	0 %	- 2 %
RSD i alt	0 %	- 1 %

Optagelseskapaciteten på Fyn

Den indmeldte optagelseskapacitet for institutionerne i Det Forpligtende Samarbejde på Fyn er samlet set tre klasser lavere end sidste år. Der estimeres dog fortsat en ledig kapacitet på ni klasser i 2019.

Kapacitetssituationen på Fyn skal ses i lyset af udsigten til et lille fald i elevgrundlaget for både stx og hf (1 % færre i begge aldersgrupper).

I tallene ligger en forskydning i forhold til udbuddet af hf. Her hæves kapaciteten på HF & VUC Fyn i Odense med en klasse, mens udbuddet af hf på Langeland udgår efter en toårig udbudsperiode, hvor man ikke har kunnet tiltrække ansøgere. Hvad angår den øgede kapacitet på hf i Odense vurderer administrationen, at den dels imødekommer tidligere års reelle fordeling af hf-ansøgere til HF & VUC Fyn Odense. Samtidig oplever HF & VUC Fyn Odense, at der er en stigende mobilitet fra hf-enkeltfag over mod det to-årige hf, hvilket giver en stigning i antallet af ansøgere.

På Fyn har især Faaborg Gymnasium oplevet et faldende elevtal. Gymnasiet er over en årrække gået fra et højdepunkt på 134 ansøgere i 2013 til 56 ansøgere i 2018. Region Syddanmarks analyse af de unges søgemønstre viser, at Faaborg Gymnasium i højere grad end for 10 år siden oplever, at nogle ansøgere søger mod andre, fjernere liggende gymnasier.

Situationen vedrørende Faaborg Gymnasium er dog karakteriseret dels af en lav overgangsfrekvens til stx fra lokalområdet, og dels af det meget tætte kapacitets- og fordelings samarbejde i fordelingsudvalget på Fyn, hvor fordelingsudvalget hvert år tilstræber at fordele elever til Faaborg Gymnasium så vidt muligt. Institutionerne i Det Forpligtende Samarbejde på Fyn har tillige bevaret en nogenlunde uændret optagelseskapacitet gennem de seneste 10 år for at muliggøre en fordeling af elever til de mindre gymnasier uden for Odense og Svendborg. Administrationen vurderer på den baggrund, at det ikke vil være relevant med kapacitetsstyring fra regionsrådets side på Fyn i forhold til skoleåret 2019-2020.

Optagelseskapaciteten i Trekantområdet

I Trekantområdet er der indmeldt en samlet optagelseskapacitet for 2019, som ligger seks klasser lavere end for 2018. Der estimeres dog fortsat en ledig kapacitet på syv klasser i 2019.

Kapacitetssituationen i Trekantområdet skal ses i lyset af udsigten til en lille stigning i elevgrundlaget for både stx og hf (hhv. 2 % flere for stx og 1 % flere for hf).

Vejle-området

I 2014 fastsatte undervisningsministeren, efter indstilling fra regionsrådet, et midlertidigt kapacitetsloft af et års varighed på Rosborg Gymnasium på 18 nye 1. års klasser (15 stx og tre hf) og på Rødkilde Gymnasium på 11 nye 1. års klasser (alle stx). Loftet havde til hensigt at beskytte to gymnasier i relativt tyndt befolkede egne (Grindsted Gymnasium og Tørring Gymnasium).

Erfaringen med det kapacitetsloftet var, at det i praksis kun fik betydning for Rosborg Gymnasium, da Rødkilde Gymnasium det pågældende år kun havde førsteprioritetsansøgere til at fylde godt otte klasser. Grundet kombinationen af de daværende fordelingsregler og ansøgernes søgemønstre, blev der fordelt flest elever til Rødkilde Gymnasium. Der blev imidlertid også sendt fire elever til Grindsted Gymnasium og 12 til Tørring Gymnasium.

I både 2016 og 2017 oplevede Rosborg Gymnasium et ansøgstal til stx, der oversteg den indberettede kapacitet. Fordelingsudvalget besluttede på den baggrund hvert år at fordele de overskydende ansøgere fra Rosborg til de omkringliggende gymnasier, herunder Grindsted, Tørring og Rødkilde Gymnasium. Dermed fik Rosborg Gymnasium udfyldt den indmeldte kapacitet, samtidig med at andre gymnasier med ledig kapacitet fik tilført elever. I 2018 blev alle ansøgere til Rosborg Gymnasium stx optaget inden for den indmeldte kapacitet.

Rosborg Gymnasium har indmeldt samme kapacitet for 2019 som for årene 2015-2018, svarende til én stx-klasse mere end under kapacitetsloftet i 2014.

Region Syddanmark har i forbindelse med behandlingen af optagelseskapaciteten for 2019 modtaget henvendelser fra bestyrelserne fra Grindsted Gymnasium samt Tørring Gymnasium vedrørende kapacitetsloft på de almene gymnasier i Vejle.

Det Forpligtende Samarbejde i Trekantområdet har på baggrund af en drøftelse af kapaciteten i 2019 og henvendelsen fra de to gymnasier sendt et fælles brev til Region Syddanmark. Dertil kommer, at bestyrelserne på Rosborg Gymnasium og Rødkilde Gymnasium ligeledes har sendt henvendelser vedrørende sagen. Alle henvendelser er vedlagt som bilag.

Tørring Gymnasium og Grindsted Gymnasium henviser begge til de faldende ungdomsårgange samt resultaterne af analysen af de unges geografiske søgemønstre til de almengymnasiale uddannelser i Syddanmark, hvor de særligt påpeger, at gymnasierne i Vejle har udvidet deres optageområde. Gymnasierne udtrykker på den baggrund bekymring for, om der også i fremtiden kan opretholdes et bredt geografisk forankret gymnasialt tilbud til alle unge.

I brevet fra det Forpligtende Samarbejde i Trekantområdet anerkendes vigtigheden af gode uddannelsesstilbud til alle unge inden for en rimelig geografisk afstand. På baggrund af en drøftelse har Campus Vejle, Fredericia Gymnasium og Kolding HF & VUC valgt at nedsætte kapaciteten på hf med en klasse hver, mens Rødkilde Gymnasium og Fredericia Gymnasium har valgt at nedsætte kapaciteten på stx med en klasse hver (der er taget højde for nedsættelsen i tabel 1). Det forpligtende samarbejde peger derudover ikke på, hvordan problemstillingen løses men påpeger, at en beslutning om evt. kapacitetsbegrænsninger forudsætter et grundigt analysegrundlag for Vejle-området.

Rosborg Gymnasium fraråder i sin henvendelse, at gymnasierne i Vejle pålægges et kapacitetsloft med henvisning til respekten for det frie uddannelsesvalg for de unge. Det anerkendes, at der er behov for at sikre alle unge adgang til en ungdomsuddannelse inden for en rimelig transporttid, men der henvises til, at man bør tage andre midler i brug, eksempelvis i forhold til taxametersystemet eller gennem institutionssammenlægninger. Rosborg Gymnasium anbefaler derudover, at Region Syddanmark afventer resultatet af et kommende ministerielt ekspertudvalg vedrørende modeller for fordeling af elever. Endelig henvises der til, at kommende gymnasieelever ved fordeling væk fra Rosborg kun i begrænset omfang vil blive sendt på Grindsted eller Tørring Gymnasier, da en stor del af ansøgere har andre institutioner i Vejle som anden og tredje prioritet.

Rødkilde Gymnasium udtrykker forståelse for problemstillingen og ønsket om en vis kapacitetsstyring på området, men gør samtidig opmærksom på, at det er en kompleks situation. Blandt andet gøres der opmærksom på, at Rødkilde ikke har øget kapaciteten over de senere år og at man kun i begrænset omfang rekrutterer elever fra Tørring eller Grindsted Gymnasium. Det påpeges derudover, at Rødkildes ansøgere ofte har andre institutioner i Vejle som 2. eller 3. prioritet, herunder institutioner, som ikke indgår i fordelingen. Endelig nævnes det, at Rødkilde Gymnasium gerne indgår i en konstruktiv drøftelse af sagen, før der evt. træffes beslutning om fastlæggelse af den fremtidige kapacitet.

For at sikre det bedst mulige beslutningsgrundlag har administrationen gennemført analyser af, hvordan en elevfordeling kunne have set ud i perioden 2016-2018, hvis der havde været kapacitetsloft for stx på hhv. Rosborg Gymnasium på 15 klasser og Rødkilde Gymnasium på 10 klasser. Analysen er gennemført på baggrund af ansøgerdata fra de to gymnasier. Analysen viser, at der gennemsnitligt pr. år i den treårige periode kunne være blevet fordelt være i størrelsesordenen 16-25 elever til Grindsted Gymnasium og 12-24 elever til Tørring Gymnasium.

Med afsæt i analysen af ansøgerdataene vurderes det derfor sandsynligt, at der med et kapacitetsloft på 15 stx-klasser på Rosborg i kombination med et loft på 10 stx-klasser på Rødkilde, vil kunne pågå en elevfordeling fra Rosborg i 2019, der vil kunne tilgodese gymnasierne i Grindsted og Tørring i et

vist omfang. Dette forudsætter et lignende ansøgertal og søgemønstre til Rosborg i 2019 som i perioden 2016-18.

Der tages desuden forbehold for effekten af de nye adgangskrav til bl.a. stx, men det vurderes, at et fald i ansøgertallet som følge af adgangskravene i et vist omfang vil kunne opvejes af en lille stigning i elevgrundlaget for Vejle-gymnasierne (antallet af 15-16-årige i Vejle, Billund og Hedensted kommuner).

Set i forhold til Rødkilde er det ud fra ansøgertallene de seneste tre år uvist, hvorvidt et loft på 10 klasser vil resultere i nogen fordeling i 2019. Det ville dog have været tilfælde alene i 2018, hvor et loft kunne have resulteret i fordelte elever til primært Horsens Gymnasium (godt 10 elever) og sekundært Tørring Gymnasium (ca. fem elever), samt måske en eller to elever til Grindsted Gymnasium. Isoleret set må den direkte betydning af et loft på Rødkilde derfor formodes kun at tilgodese Tørring/Grindsted i begrænset omfang.

Formålet med et loft på Rødkilde vil derfor primært være at få loftet på Rosborg til at virke efter hensigten, fordi et loft på Rødkilde vil modvirke, at ansøgere blot flyttes fra et bygymnasium (Rosborg) til et andet (Rødkilde) og fordi loftet forventes at bidrage til at modvirke at fordelte elever ved senere lejlighed skulle søge ind på Rødkilde Gymnasium.

Denne specifikke analyse skal i øvrigt ses i sammenhæng med den større analyse af de unges søgemønstre til de gymnasiale uddannelser i Syddanmark, som bl.a. viste, at Rosborgs optageområde har udvidet sig i perioden 2009-18, mens dette ikke var tilfældet for Rødkilde.

Det bemærkes endvidere, at regionsrådet har gjort en del for at fremme andre løsninger, fx i forhold til grundtilskud til ungdomsuddannelsesinstitutioner, hvor regionsrådet har skrevet til undervisningsministeren og Folketingets Undervisningsudvalg og skal til møde med sidstnævnte i januar 2019, og i forhold til campusdannelser, hvor regionsrådet ad flere omgange har støttet op om campussamarbejder af forskellig art, herunder i Grindsted, Nyborg og Ribe med midler fra regionsrådets uddannelsespulje.

Endelig vurderer administrationen, ift. Rosborgs opfordring til at afvente Undervisningsministeriets ekspertudvalg, at det primære formål med ekspertudvalgets arbejde er at se på, hvorledes nye modeller kan være med til at sikre en bæredygtig fordeling af elever med forskellige baggrunde på landets almengymnasiale uddannelsesinstitutioner.

Administrationen vurderer på nuværende tidspunkt, at kapacitetsstyringsmekanismer meget vel kan indgå som elementer i ekspertudvalgets arbejde. Men det er samtidig administrationens vurdering, at kapacitetsstyring og sikring af en decentral uddannelsesstruktur ikke er det primære formål. Det må således, jf. at regeringen i slutningen af 2017 har vedtaget en revideret lov vedrørende kapacitetsstyring, anses som uhensigtsmæssigt, at afvente ekspertudvalgets konklusioner så vidt det angår en politisk drøftelse af kapacitetsloft i regionen.

På baggrund af ovenstående, vurderer administrationen samlet set, at det af hensyn til at opretholde et tilstrækkeligt udbud i Grindsted og Tørring vil være hensigtsmæssigt at indstille til ministeren, at der fastlægges et kapacitetsloft på Rosborg Gymnasium på 15 stx-klasser samt et kapacitetsloft på Rødkilde Gymnasium på 10 stx-klasser gældende fra skoleåret 2019-2020.

Kolding-området

Kolding Gymnasium anmodede i 2015 regionsrådet om at anmode ministeren om at pålægge Munkensdam Gymnasium et kapacitetsloft på ni klasser (mod de indmeldte 10 klasser). Regionsrådet valgte at afvise anmodningen i det det blev vurderet, at den primært ville omhandle fordeling af elever mellem de to store bygymnasier i Kolding.

Administrationen bemærker, at fordelingsudvalget efterfølgende i både 2016 og 2017 valgte at anmode Munkensdam Gymnasium om at oprette én ekstra klasse, da det blev vurderet at være den bedste løsning på kapacitetsbehovet i Kolding de to år. I 2018 valgte fordelingsudvalget at fordele 50 overskydende elever fra Munkensdam Gymnasium til omkringliggende gymnasier. Munkensdam Gymnasium har valgt at hæve sin optagelseskapacitet fra 10 til 11 klasser for 2019.

Jf. brevet fra Det Forpligtende Samarbejde i Trekantområdet gav Kolding/Vejen-området med de indmeldte optagelseskapaciteter ikke anledning til drøftelser.

Administrationen vurderer samlet set, at det ikke vil være relevant med kapacitetsstyring fra regionsrådets side i Kolding-området i forhold til skoleåret 2019-2020.

Optagelseskapaciteten i Sydvestjylland

Institutionerne i Det Forpligtende Samarbejde i Sydvestjylland har samlet set indmeldt en optagelseskapacitet for 2019, der er fem klasser lavere end i 2018. Der estimeres dog fortsat en vis ledig kapacitet, jf. tabel 1.

Kapacitetssituationen i Sydvestjylland skal ses i lyset af udsigten til et faldende elevgrundlag for hf i 2019 (2 % færre 16-19-årige). Elevgrundlaget for stx forventes at være nogenlunde uændret.

Esbjerg-området

Rybners fik i 2016 en toårig godkendelse til at udbyde den toårige hf-uddannelse i Esbjerg på baggrund af en positiv indstilling fra regionsrådet i Region Syddanmark. Udbuddet blev startet op med en kapacitet på to klasser samtidig med, at de to oprindelige hf-udbydere, VUC Vest og Esbjerg Gymnasium, også forøgede deres optagelseskapacitet med hhv. en og to yderligere klasser.

Søgetallene til hf i 2018 resulterede i, at Rybners kunne oprette begge sine klasser, mens også Esbjerg Gymnasium fik ansøgere nok til deres kapacitet på tre klasser. VUC Vest oplevede derimod et fald i optaget på godt 30 %, og valgte derfor at oprette fire klasser ud af en kapacitet på syv klasser.

Rybners anmodede i juni 2018 regionsrådet om en positiv indstilling vedrørende en permanentgørelse af hf udbuddet. Regionsrådet valgte i den forbindelse ikke at støtte Rybners' anmodning, idet regionsrådet bl.a. vurderede, at elevgrundlaget for hf i Esbjerg forventes at falde yderligere. Regionsrådet vurderede på den baggrund, at en permanentgørelse af et tredje udbud i Esbjerg ville føre til øget konkurrence mellem udbyderne med den mulige konsekvens, at et af udbuddene ville kunne risikere at lukke. Alternativt ville der højst sandsynligt blive tale om tre smalle udbud, som ville have svært ved at udbyde en tilstrækkelig bred vifte af fagpakker.

Undervisningsministeren har imidlertid besluttet at forlænge udbuddet af hf på Rybners i to år.

I sin foreløbige indmelding af optagelseskapaciteten, havde Esbjerg Gymnasium meldt fire hf-klasser ind for 2019, hvilket svarede til en stigning på én klasse i forhold til 2018. Denne forhøjelse byggede på en forventning om, at det midlertidige hf-udbud på to klasser på Rybners i Esbjerg ville blive lukket fra og med 2019. På baggrund af ministerens beslutning, har Esbjerg Gymnasium i den endelige indmeldelse af optagelseskapaciteten for 2019 nedjusteret til tre hf-klasser.

Optagelseskapaciteten i Sønderjylland

De sønderjyske almengymnasiale institutioner har samlet set indmeldt en optagelseskapacitet for 2019, der ligger otte klasser lavere end i 2018, men trods dette estimeres der også i 2019 en vis ledig kapacitet i dette område.

Kapacitetssituationen i Sønderjylland skal ses i lyset af udsigten til et faldende elevgrundlag for både stx og hf i 2019 (2 % færre for stx og 1 % færre for hf).

Sønderjylland skiller sig ud fra f.eks. Fyn og Trekantområdet ved at have fire tydeligt geografisk adskilte købstæder, hver med sit gymnasium (dog to i Sønderborg), hvilket som udgangspunkt vanskeliggør elevfordeling. Typisk vil det kun være de relativt få ansøgere bosiddende i randområderne, der vil kunne fordeles. Eventuelle overansøgte almengymnasiale institutioner i Sønderjylland ender derfor ofte med at måtte løse kapacitetsudfordringen ved at måtte optage alle ansøgere selv. Administrationen vurderer på den baggrund, at det ikke vil være relevant med kapacitetsstyring fra regionsrådets side i Sønderjylland i forhold til skoleåret 2019-2020.

Proces i Udvalget for uddannelse og arbejdskraft og regionsrådet vedr. kapacitetsstyring

I 2030 vil der, jf. analyser fra Danske Regioner, være 25.000 færre unge mellem 16-19 år end i 2017. Det forventes, at Region Hovedstaden som den eneste region vil opleve, at der kommer flere unge til. Det forventes, at både Region Nordjylland, Region Sjælland og Region Syddanmark vil opleve, at godt hver syvende unge forsvinder. Et faldende elevgrundlag kan tale for en stærkere styring af kapaciteten på ungdomsuddannelserne, således at kapaciteten udnyttes på en hensigtsmæssig måde i hele regionen med henblik på at sikre en god geografisk uddannelsesdækning.

Optagelseskapacitet og kapacitetsstyring fremadrettet er således i 2018 af flere omgange blevet drøftet i regionsrådet og med i udvalget for uddannelse og arbejdskraft samt med regionens fire forpligtende samarbejder.

På udvalgs mødet d. 1. marts 2018 tiltrådte udvalget en politisk proces, hvor formændene for de forpligtende samarbejder (rektorer fra de almengymnasiale uddannelser) inviteredes til en fælles drøftelse af faldende ungdomsårgange og fremadrettet kapacitetsstyring. Den 30. april 2018 blev der desuden afholdt en temadrøftelse i regionsrådet om faldende ungdomsårgange og kapacitetsstyring.

Ovennævnte møde med de forpligtende samarbejder blev afholdt d. 24. september. På mødet deltog repræsentanter fra alle af regionens fire forpligtende samarbejder samt formandsskabet for udvalget og medarbejdere fra administrationen.

Som et oplæg til drøftelsen fik administrationen udarbejdet en analyse af de unges geografiske søgemønstre til de almengymnasiale uddannelser i Syddanmark. Analysen dækker perioden 2009-2018 og skal være med til at skabe et fundament for regionsrådets fremadrettede beslutninger på området.

Analysen konkluderer blandt andet, at:

- Nogle gymnasiers optageområder har udviklet sig en del i den belyste periode fra 2009-2018. Det gælder bl.a. i Trekantområdet, på Sydfyn og delvist i Odense.
- Nogle gymnasier, særligt i de større byer, oplever en stor tilstrømning af ansøgere, der fravælger deres nærmest liggende gymnasium. For stx gælder dette bl.a. i Vejle, Kolding, Esbjerg, Odense og Svendborg.
- Tilsvarende oplever andre gymnasier, særligt i landområder, at gå glip af en del ansøgere, som fravælger dem, selvom de er det nærmeste gymnasium. For stx gælder dette især i Vejen, Grindsted og Faaborg.

Ovenstående analyse er sendt til medlemmerne af de fire forpligtende samarbejder i regionen og er offentlig tilgængelig på Region Syddanmarks hjemmeside.

Det bemærkes endvidere, at regionsrådet har gjort en del for at fremme andre løsninger, fx i forhold til grundtilskud til ungdomsuddannelsesinstitutioner, hvor regionsrådet har skrevet til undervisningsministeren og Folketingets Undervisningsudvalg og skal til møde med sidstnævnte i januar 2019, og i forhold til campusdannelser, hvor regionsrådet ad flere omgange har støttet op om campussamarbejder af forskellig art, herunder i Grindsted, Nyborg og Ribe med midler fra regionsrådets uddannelsespulje.